

Sivilavdelingen

Justis- og beredskapsdepartementet

ENDRINGER I DOMSTOLSTRUKTUR - HØRINGSUTTALELSE

Det vises til departementets høringsbrev og høringsnotat.

Som mangeårig aktør i rettsvesenet tillater jeg meg å inngi en uttalelse til departementets forslag.

Jeg er enig i det som er departementets utgangspunkt i høringsnotatet:

«Regjeringen ønsker å sikre innbyggerne i hele landet god rettssikkerhet og tilgjengelige tjenester. Tilgjengelige domstoler med nærhet til brukerne er viktig for tilliten til domstolene.»

Veien til bedre rettssikkerhet og tilgjengelige justistjenester er imidlertid ikke å reversere domstolsreformen. En rekke forhold understøtter at dette vil være en uheldig løsning, uten at jeg går nærmere inn på dette. Mitt poeng er at dersom man ønsker bedre rettssikkerhet og tilgjengelige tjenester for folk flest, finnes det en annen og bedre løsning.

Med de advokatkostnadene en sivil sak for tingretten innebærer, vil de færreste «vanlige» tvister folk flest kommer opp i, havne i tingretten. Alle kommuner *har* i dag en lokal domstol, nemlig forliksrådene, som behandler mindre sivile tvister. Kvaliteten på forliksrådenes arbeid har i mange år vært gjenstand for kritikk. Én side ved dette er at forliksrådene knapt nok begrunner sine dommer. Tvistelovutvalget uttalte om dette i NOU 2001:32 pkt. 10.9.5.3.4:

Utvalgets undersøkelse av forliksrådenes dommer viser at et betydelig antall av avgjørelsene ikke tilfredsstillende de minimumskravene til begrunnelse som kan utledes av EMK artikkel 6 (1).

Dette er en meget uheldig situasjon, som har vedvart i alle år uten at noen har grepet fatt i den. Når det også tas i betraktning at jussen – de rettsreglene som regulerer folks rettigheter – har blitt stadig mer komplisert, er det all grunn til å tro at det bak de mangelfulle begrunnelsene ligger dårlig juridisk håndverk. Noe annet er det heller ikke grunn til å forvente, siden dommerne i forliksrådet er lekfolk og sekretariatsansvaret ligger i politiet, som heller ikke har den nødvendige kompetansen.

Fordelen med forliksrådene er at de er lokalt baserte og derved lett tilgjengelige. Vi er med andre ord i den situasjonen at vi *har* lokale dømmende organer, men at kvaliteten på den dømmende virksomheten – det vil si rettssikkerheten – er for dårlig. Ut fra regjeringens generelle ønsker om

tilgjengelighet og rettssikkerhet må det være mer nærliggende å se nærmere på hvordan den eksisterende lokale justissektoren kan utvikles, heller enn å reversere domstolsreformen.

Dersom man velger en slik vei er det mange delspørsmål å vurdere, stikkordsmessig i hvert fall disse:

1. Bør politiet fortsatt ha sekretariatsfunksjonen? Dette er et felt helt utenfor politiets kjerneoppgaver.
2. Bør den overordnede administrasjonen av forliksrådene vurderes? Administrativt faller forliksrådene i dag mellom alle stoler. Men dette er domstoler, og en naturlig tanke kan være å legge ansvaret til Domstoladministrasjonen, som imidlertid har vedtatt at dette ikke er en tanke å forfølge så lenge politiet har det ansvaret de har.
3. Bør forliksrådene i noen grad profesjonaliseres? Et sekretariat med en jurist ville innebære en klar kvalitetsforbedring. Vi må regne med at antallet dommerfullmektiger reduseres; kanskje kunne dette være en rekrutteringsarena for unge jurister (herunder nye arbeidsplasser i distriktene)?
4. Bør forliksrådene gis et større nedslagsfelt enn den enkelte kommune? Også nå gir loven rom for at flere kommuner har felles forliksråd, men denne muligheten er visstnok ikke mye brukt. Alternativt kan ett sekretariat betjene flere forliksråd.
5. Kan forliksrådene og/eller sekretariatene tillegges flere oppgaver enn i dag? Kunne dette blitt en form for lokale rettssentre, hvor folk flest kan få råd og veiledning om juridiske spørsmål?

Dette er noen av mange spørsmål. Poenget er at dette lar seg utrede, og ikke minst at dette er en tilnærming som kan gi løsninger som på en helt annen og bedre måte enn en reversering av domstolsreformen ivaretar regjeringens ønske om en lokal justissektor som ivaretar folks rettssikkerhet.

Trondheim, 7. februar 2022

Tor Langbach

(tidligere advokat, dommer og direktør i Domstoladministrasjonen)